

בעקבות הסיפור - א'

הג"ר צבי כהן הביא את אחד מספריו, אל מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך, על הספר התנוססה הסכמת מרן. רבינו לא היה בבית, ורבי צבי השאיר את הספר אצל הרבנית. לאחר זמן רבי שלמה זלמן שלח לו מכתב תודה עם צ'ק, תמורה לספר.

סיפר רבי צבי: "כמוכן שאת הצ'ק לא פדיתי. כעבור כמה חודשים פגשתי את רבינו בחתונה. הודתי על מכתבו, והוספתי כי לא פדיתי את הצ'ק - לא רציתי לגבות פעמיים תשלום..."

תמה רבינו: הרי עדיין לא שילמתי לך על הספר?! אמרתי לו: הרי מובא בגמרא שנתנית כסף קידושין לאדם חשוב, נחשבת כאילו קיבלה היא והקידושין חלים.

רבי שלמה זלמן חיך אך הוסיף: "אבל היית צריך להודיע לי זאת, היית צריך להגיד לי שאתה לא פודה את הצ'ק!"

(נ"ר לשולחן שבת "מהג"ר צבי כהן)

בעקבות הסיפור - ב'

נשאל הגאון רבי יוסף שלום אלישיב, אם יש לדחות ילדים אשר רק אביהם יהודי ולא לקבלם לבתי הספר הכלליים של הקהילה המיועדים לקרב את ילדי ישראל לתורה ולמצוות, או שכדאי כן

השבת היא הדגל של עם ישראל!

לקבלם, ולגרום בכך שכל המשפחה תהפוך למשפחה יהודית? **והשיב:** לפעמים יש ענין לקרב את הילדים הללו כדי לזכות את אבותם, שאם הילדים יגדלו לתפארת וידבקו בתורה, הרי שהם יתגיירו ואחריהם אימם. ואז אביהם לא יענש, ואין לך שטר גדול מזה. ואשרי מי שילמדם ובוזה יזכה את המשפחה כולה.

אך לפעמים לימוד היהדות בבתי הספר הללו הינו שטחי ולא מעמיק והוא רק כסות עיניים לאב שמוצא קצת פורקן למה שכואב לו פנימה בלב. ובמקרה כזה המלמד אותם תורה שותף לעביירה ולטשטוש של האבות ואין ללמדם. לכן צריך בדיקת חכם לדעת בכל מקרה כיצד לנהוג.

(קובץ "נצח ישראל" תשס"ח ב')

חז"ל מפליגים גודל ענין הדגלים

'... קדושים וגדולים היו ישראל בדגליהם וכל האומות מסתכלים בהם ותמהים ואומרים מי זאת הנשקפה ...' (ב"ר ב')
שאל הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן מה הענין בזה, וכי לא יכולים האומות לעשות להם דגלים, ילמדו ויעשו? ובפרט שהרי לכל אומה יש דגל משלה? **את הענין ביאר רבי אהרן לייב על פי המשך דברי המדרש:** 'ברא הקב"ה שבעים אומות, מכולם לא מצא נחת אלא בישראל, שנאמר "ודגלו עלי אהבה", אמר הקב"ה יש לאומות דגלים ואין חביב עלי אלא דגלו של יעקב...'

'איש על דגלו באותות'

אותיות האבות היו על הדגלים - בעמוד הענן היו קבועות שתי אותיות: ה' מאברהם, י' משמו הקדוש. ואותן שתי אותיות היו פורחות הנה והנה, והיו נראות על דגלי השבטים כל ימות השבוע, פעמים על דגל זה ופעמים על דגל זה, כך היה מנהגן כל ימי השבוע עד ערב שבת, ובמקום שהיו עומדות כשקידש עליהם שבת שם היו נחות ולא היו זזות ממקומן עד מוצאי שבת קודש, אז היו חוזרות להראות כמנהגן! (ילקוט ראובני במדבר ב' ב')

בזמירות שבת, ב"מה יפית" מזמרים "דבר סימן טוב לך במן ודגל, סמבטיון המתגלגל..." רבים תמהים מה עושה הדגל בין סימני השבת?! אלא דלפי הילקוט הדבר מובן.

מלמד שכל שבט ושבט היה לו סימן לאב השבט. וכן היה לכל הדגלים אות. דגל שבט ראובן היה מצוייר דודאים, שמעון היה מצוייר עיר שכם, יהודה אריה, יששכר חמור, זבולון בית, אפרים שור, מנשה ראם, בנימין זאב, דן נחש, נפתלי איילה, גד צורת אנשים חמושים היוצאים למלחמה, אשר זית. (מדרש אגדה במדבר)
אמנם במדרש רבה נכתב שבדגל יששכר היה מצוייר שמש וירח, זבולון ספינה וגד מחנה. (ב"ר)

עשיר מופלג מדרום אפריקה תרם סכום בסך עשרים וחמש אלף רנד עבור קהילתו של הג"ר אהרן פויפר. הכסף היה נחוץ והסכום עצום, אבל רבי אהרן קבע כלל שלא לקבל תרומות של מחללי שבת. מפני כבוד האיש הוא לא החזיר לו את הצ'ק אבל גם לא פדאו, אלא הניחו במקום שמור.

כעבור זמן מה ביקר אותו עשיר בארץ ישראל, אחד ממכריז הציע שיעלה עימו לבית מרן הרב שך, נכנסו שניהם לבית מרן והציגו כתורם נכבד למוסדות התורה בדרום אפריקה.

התכופף העשיר וביקש ברכה, למרבה ההפתעה הרב שך החל לדבר על שמירת השבת, נטל את ידיו של העשיר בחיבה ואמר: 'בני אם בברכה אתה חפץ, השבת היא מקור הברכה. יודע אתה לכל עם יש דגל משלו, השבת היא הדגל של עם ישראל! השבת היא הסימן שיהודים אנחנו, היא הערובה להמשכיות הדורות, אם מאבדים את הדגל יש סכנה לקיומה של כל האומה כולה.'

הוסיף מרן והבהיר: "דע, אם לא שומרים את השבת יש סכנה לעתיד הילדים, מה ישמור עליהם שלא ינשאו לגויות חלילה!?"

הדברים שיצאו מהלב חדרו אל ליבו של העשיר, ומיד בצאתו הודיע העשיר לכל הסובבים אותו שהחליט לשמור שבת!

המלווה שידע מסיפור הצ'ק טלפן בהתרגשות לרבי אהרן בדרום אפריקה והצ'ק נפדה. (לולי תורתך)

ויש להבין, הרי דגלי השבטים הללו כבר אינם קיימים? ומה ההבדל בין דגלי ישראל לדגלי האומות?
אלא יש לבאר על פי דברי המדרש: 'בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עימו כ"ב רבבות מלאכים, והיו עשויים דגלים, שנא' "דגול מרבבה". כיון שראו ישראל שהם עשויים דגלים התאוו לדגלים, אמרו 'הלוואי אנו נעשים דגלים כמותם'. (ב"ר ב) **כלומר**, כשהקב"ה ירד היו מסביבו מחנות מלאכים וחיות הקודש בדגלים, לזה נתאוו בני ישראל, הם רצו לזכות שתהיה שכינה שרויה בנייהם כמו המלאכים, ואת זה הם עשו - ארון ולוחות במרכז, עם ישראל סביבו ודגלים, ולכן לכל שבט צבע דגלו היה כמו האבן בחושן - למטה כמו הלמעלה!
אומות העולם בוודאי יכולים להתקין דגלים, אך דגל כזה הוא סמל בלבד.

"ומהם למדו מלכויות לעשות להן מפה וצבע". (תנחומא במדבר)

סמלה של "העיר הגדולה" נינוה היה דג - כך נמצאו כתובות ושרידים בעיר. משערים שמקור השם נינוה הוא מלשון נון, שהוא דג בלשון ארמי. ב"אור פנים" כתב שאנשי נינוה האמינו שסימירמיס, אשת מלך נינוה נינוס. הורידה את בעלה מכס מלכותו והושיבה אותו בבית הסוהר, והרחיבה את גבולות הממלכה, היתה בתו של האליל דגון שהיה בצורת דג... ולפי זה מסתבר שמקור סמלה של נינוה הוא מאגדה זו.
המופלא הוא, שהקב"ה שולח להוכיחם את יונה, שנבלע בדג.
ועוד יותר כתב המלבי"ם: מלכי אשור הלהם דמות יונה על דגלם, שהיו מייחסים את נצחונם מימי המלכה סימירמיס ליונה. ולכן הכותים שגלו לשומרון על ידי מלך אשור עשו להם דמות יונה לעובדה, כדי להחניף למלך אשור בכך שעובדים לדמות שהיתה נחשבת בעיניו אליל.
גם בימינו על רוב דגלי המדינות בעולם מתנוססים סמלי וצבעי עבודתם.

'אמר משה לפני ה': היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מנין יונקיהם? ... הלך ועמד על פתח האהל והשכינה לפניו ובת קול יוצאת מן האהל ואומרת כן וכך תינוקות יש באהל'. (רש"י ג' ט"ז ועיין "טעמא דקרא" א"כ מדוע היה צריך לספור)

מעשה ונמצאה תינוקת מונחת בפתח בית בסוף רחוב היהודים בברודי. התינוקת היתה בתוך עריסה, עטופה היטב בשמיכות, ובתוכה שני כתבי "שיר המעלות", שכותבין לשמירה לתינוק.
השיב הגאון רבי שלמה קלוגר: ודאי דינה כישראלית, ד"שיר המעלות" זה סימן טוב, וגם מהמקום בו נמצאה ניכר דהיא תינוקת יהודיה. ('האלף לך שלמה' אה"ע ע"ח) וכדברי השו"ע שאם היה תלוי עליו קמיע או שנמצא במקום שרבים מצויים וכו' אין בו משום אסופי, דלא הושלך אלא מפני רעבון. (אה"ע ד' ל"א ועיין נוב"ז ז')

"רוח הקודש הופיעה בבית מדרשנו בתחילת הקיץ"

הגאון רבי משה רזנשטיין, המשגיח דישיבת לומז'ה מלבד היותו תלמיד חכם מיוחד וירא שמים מופלג היה מורם מעם, ראו שהוא אדם קדוש, היתה לו הנהגה מיוחדת עם חלומות.
סיפר הגאון רבי זיידל אפשטיין: שנה אחת בתחילת הקיץ הרבה רבי משה לדבר על המצוה של "ונשמרתם מאד לנפשתיכם", שצריך להזהר בשמירת הגוף והנפש. כמה שבועות מאוחר יותר החל מדבר יותר בפירוט שצריך להזהר בפרט בימי הקיץ שיוצאים מהישיבה שלא להכנס לסכנה.
והנה לאחר זמן קרא לבני שיעור אחד בישיבה שעמדו לצאת למקום קיט, ואמר להם שביחוד יש להזהר כשהולכים לרחוץ בנהר שלא להכנס למצב סכנה...
ממש בטרם יצאו למקום המנוחה קרא לשני בחורים וביקש מהם: "הבטיחו לי שתשימו עיניכם על בחור פלוני ולא תעזבוהו לרגע, בפרט בעת השחיה בנהר". כמובן שהם נענו לבקשתו.
יום אחד כשישבו בני החבורה על שפת הנהר הבחינו בעשן העולה מכיוון העיירה, באותם הימים היו הבתים מעץ ותוך זמן קצר היתה השריפה מתפשטת ומכלה את כל הנקרה בדרכה. מיד רצו לעזור לבני העיירה בכיובי השריפה ולאכסניה להציל את חפציהם. מחמת המהומה שכחו את הבטחתם ואותו בחור נשאר לבדו בנהר, הוא נסחף וטבע למוות.
(לעבדו בלבב שלם)

רוח הקודש גאונית

סיפר הגאון רבי משה סולובייצ'יק: זקני הגאון רבי חיים הלוי מבריסק השתתף פעם באסיפת רבנים שהתקיימה בימות החורף. כאשר נסתיימה האסיפה עמד והגיש לכל אחד את מעילו כשהוא קולע אל השערה, שכל אחד קיבל את מעילו...
כששאלוהו האם ידע כל זה ברוח הקודש? השיב רבי חיים: אין פה רוח הקודש אלא שכל פשוט, כי הנה ישבנו פה יחד שעות אחדות והספיק לי הזמן להכיר את האנשים, והנה יש דברים שפשוט לזהות אותם כמו שרוב פלוני הוא בעל קומה וממילא מעילו ארוך, ומשנהו נמוך ומעילו בהתאם וכדומה.
ויש דברים שבהתבוננות ניתן לזהותם, רב פלוני יוצא אשכנז ומסודר על כן הניח מעילו מקופל בקפידה בזוית מסויימת, ומשנהו עליו מפוזר, על כן מעילו זרוק בפניה, וכן הלאה, ממילא ידעתי לזהות בנקל איזה מעיל שייך לכל אחד...
כססיים דבריו הפטיר רבי חיים: "לא בכל דבר צריך לשאול, יש דברים שביכולתך להבין לבד..."
(והאיש משה')

"הקרב את מטה לוי והעמדת אותו לפני אהרן הכהן ושרתו אותו".

כתב רבינו הא"ר: לעתיד לבוא הכהנים יהיו לויים והלויים יהיו כהנים, והארץ בסוד הדברים.
(מדבר קדמות מערכת כ')

לפי זה נבין את דברי "תורת כהנים" על הפסוק "וישא אהרן - באותה שעה זכה במתנות כהונה וזכה בנשיאת כפים לו ולדורותיו עד שיחיו המתים". ולפי דברי הא"ר מובן, דאחרי תחיית המתים לא יהיו אהרן ובניו כהנים אלא לויים. ("שמי קדם" ס"ז)

"ואת בהמת הלויים תחת כל בכור בהמת בני ישראל". (ג' מ"א)

אל אלופי הר' מאיר הכהן, מה אעשה לך ומה אשיבך על אותם בני אדם המתכוונים לכך שתלד בהמתם בכור, כדי לתת אותם לבנך הכהן להתנקם בו...

כמה עבירות הם עושים, שיש בידם להפקיע את הבכורה בהיתר שלא ישלבו בו רבים, והמכשלה הזו תחת ידם. ועוד, כ"ד מתנות כהונה ניתנו לאהרן ולבניו לא לצער ולהקניט, וכל המכוון לקנטר בהן לא יצא ידי נתינה כלל.

ועוד נראה כמבזה קדשים, כאילו אמר שולחן ה' נבזה, ודומה הדבר למה שמצינו בגמ' אודות כהנים ולויים שהיו מסייעים בבית הגרנות ובבית המטבחים שאין נתנים להם תרומות ומעשרות בשכרן, ואם עשו כן חיללו... וביקשו חכמים לקונסם. מוכח דהיכן שנראה שהוא נהנה הוי מחלל ברית הלוי.

ובודאי כאן שנהנה להנקה בכהן, שהוא אומר שעושה זאת לשם כך, נמצא שהוא מחלל שם שמים ומחלל את הקדשים.

לאחר זמן אותו בכור הזיק לגויים, ותפסוהו הגויים. נשאל המוה"ר"ם עד איזה סכום חייב הכהן לפדותו?

והשיב: היכן שהבכור הזיק שלא בפשיעתו של הכהן לא מצינו אך מסתבר שאין פודין אותו יותר מכדי דמיו, כמו דינם של שבויים וסת"ם, מפני תיקון העולם.
(ש"ת מהר"ם מרוטנבורג ג' ע"ח)

השבת "שבת של שמחה"

מנהג ישן היה בעיר הומיל שברוסיה, שהשבת שאחר ל"ג בעומר היו קוראים לה "שבת של שמחה", ואם חל ל"ג בעומר ביום ראשון היו חוגגים כל השבוע, עד אחר ה"שבת של שמחה".

בל"ג בעומר, אחר שחרית היו החסידים, הלומדים ובעלי בתים באים לבית הרב, הרה"ח **רבי יצחק אייזיק הלוי**, והיו מדברים בעניני העיר מה צריך לתקן ברוחניות וגשמיות, וקובעים סך כסף כמה צריך לכל דבר. היו הולכים לבית הקברות ומשם לבית הכנסת. שם היו עורכים סעודה גדולה, בה הרב היה דורש. מכיון שבבית הכנסת לא היה מקום לכולם היו חוגגים כל השבוע...

במשך הימים הללו היו הגבאים עוברים ואוספים את הכספים שהעריכו לצורכי העיר. והיו מכניסים את התינוקות שהגיעו לחינוך לתלמוד תורה ובוחנים את התלמידים.
(התמים')

כ"ד אייר ב' אלפים תמ"ט - השבת הראשונה לירידת המן. (סד"ט)